

Asia: VN/14164/2024

Asemanhaltijan tehtävien järjestäminen Suomessa

Lausuntopyynnön kysymykset

1. Haluatteko esittää yleisiä huomioita arviomuistiolounnoksesta?

Arviomuistiolounnos liitteineen olisi oltava saatavilla myös saavutettavassa muodossa. Nyt arviomuistiolounnoksen taustapaperi Sitowisen selvitys Suomen rataverkon asemanhaltijuudesta Suomessa sekä rautatieasemien esteettömyystietokannan sekä kansallisen inventaarin vastuutahosta ja kehittämisestä ja määrittämisestä ei ollut kaikilta osin saavutettava.

a) Säännöt oikeudesta kuljetukseen

-

b) Avunanto rautatieasemilla ja junissa sekä avunannon edellytykset

VR:n henkilökunnan avunanto junissa ja VR:n alihankkijan opastaminen juniin avustamispisteeltä on toiminut nykymallilla pääsääntöisesti hyvin.

Jotkut avustettavat ovat vieroksuneet avustajien uniformuja koska siitä voi tulla mielikuva, että vammaista henkilöä ollaan poistamassa junasta.

c) Tiedot lähimmistä asemista, joilta on saatavissa avustamispalvelua

Tieto on osattava etsiä VR:n verkkosivulta, sen sijaan että tiedon saisi suoraan lipun ostoprosessissa. Näkövammaisen henkilö ei pysty lukemaan karttaa, joten lähimmän avustusta antavan aseman löytäminen ei ole itsenäisesti mahdollista, ellei sitten suomen maantieto ole täydellisesti hallussa. Puutteen korvaisi, jos junareiteistä olisi olemassa saavutettava reittikartta.

d) Liikkumisvälineiden, apuvälineiden ja avustavien koirien korvaaminen

-

e) Henkilöstön koulutus

VR:n nykyinen henkilökunta on hyvin koulutettu avustamaan toimintarajoitteisia henkilöitä, mutta jos alalle tulee uusia toimijoita, on niiden henkilöstön ammattitaito varmistettava.

f) Matkustajien henkilökohtainen turvallisuus

Vammaiset henkilöt ovat erityisen haavoittuvassa asemassa ja turvallisuuteen sekä junassa että asema-alueella on syytä kiinnittää huomiota. VR on tehnyt toimia esimerkiksi junien hälytyspainikkeiden merkitsemisestä pistekirjoituksella. Laiturialueella esimerkiksi näkyvä videovalvonta ja esteetön avunpyyntöpainike avustamispisteessä toisi lisää turvallisuuden tunnetta. Tällöin on sovittava kenelle avunpyyntö osoitetaan.

g) Valitusten käsittelymenettelyt

-

h) Palvelujen laatuvaatimukset

Lipunostotilanteessa tulisi olla mahdollisuus varmistua siitä, että kaikissa matkan eri solmukohtissa on esteetön vaihtomahdollisuus tai avustusta tarjolla.

i) Matkustajien oikeuksista tiedottaminen

-

j) Sopimus junaan pääsyä helpottavien laitteiden tarjoamisesta ja hallinnasta sekä avun ja vaihtoehtoisten kuljetusten tarjoamisesta

-

k) Avun tarjoaminen laitteiden huollon aikana

-

l) Kirjalliset toimintaohjeet ja käytösäännöt

Kaikki ohjeet olisi tarjottava myös näkövammaisille saavutettavassa muodossa.

m) Kuulemismenettely asemien rakentamisessa

Nykyisessä käytännössä suunnittelija tai NOBO ottaa satunnaisesti yhteyttä vammaisjärjestöön tai paikalliseen vammaisneuvostoon. Tallainen vuoropuhelu on hyödyllinen ja pitäisi olla mainittu aseman rakentamisen tai korjauksen lupaehdoissa.

Vaihtoehtoisesti suunnitelmat tulisi tarkistuttaa esteettömyysasiantuntijalla tai esteettömyyskonsultointiyrityksellä ellei suunnittelijalla ole esteettömyysasiantuntijan pätevyyttä.

n) Liikuntarajoitteisten henkilöiden kuljetusta ja avustamista koskevien tietojen käsittely

-

o) Asemalla tapahtuva tiedottaminen

Asemalla tapahtuva tiedottaminen pitäisi tapahtua multimodaalisesti eli moniaistisesti.

Kaikki asemien staattinen ja dynaaminen opastus pitäisi tapahtua niin teksti- kuin äänimuodossa.

Tekstimuotoista informaatiota voidaan muuttaa ääneksi kuulutuksilla ja äänimajakoilla. Äänikuulutuksia voidaan puolestaan muuntaa huonokuuloisille äänensiirtolaitteilla, kuten induktiosilmukoilla tai kuulolaiteyhteensopivilla bluetooth lähettimillä.

p) Rautatieasemien esteettömyyttä koskevat tiedot ja tiedon päivittäminen

Tiedon ja sen päivittämisen tulisi olla saman tahon vastuulla, joka vastaa tiedon tuottamisesta vammattomille matkustajille. Tiedoissa tulisi mainita asemakohtaisesti toimintarajoitteisille tarjolla olevat esteettömyystiedot sekä verkkosivuilla että koneluettavassa muodossa kolmansien osapuolien sovellusten käyttöä varten.

q) Asemanhaltijan mahdolliset uudet tehtävät:

- **Matkustajien oikeuksia koskevat velvoitteet, joita on ehdotettu laajennettaviksi multimodaalisiin matkustajaliikennekeskuksiin (yllä kohdat a, b, e, h ja i, kommentit voi esittää myös nykyisten velvoitteiden kommentoinnin yhteydessä)**
- **Kokonaan uudet asemanhaltijalle mahdollisesti osoitettavat velvoitteet (matkustajien kanssa käytettävät viestintävälineet, keskitetyt yhteyspisteet multimodaaleissa matkustajaliikennekeskuksissa, asemien minimivaihtoajan määrittely)**

3. Arviomuistioloennoksen yhteenvedossa on esitetty neljä karkeaa etenemisevaihtoehtoa. Mikä muistiossa tarkemmin kuvatuista alustavista etenemisevaihtoehtoista olisi mielestänne toimivin?

- 1. Asema-alueiden omistusta tai asemien sopimusperusteista hallinnointia keskitetään ja nämä toimijat määritetään lainsäädännössä asemanhaltijoiksi koko Suomessa tai tietyillä asemissa.**
- 2. Asema-alueiden omistajat määritetään asemanhaltijoiksi lainsäädännössä.**
- 3. Asemanhaltijaa ei määritetä lainsäädännössä, mutta asemanhaltijan lakisääteiset tehtävät osoitetaan tarvittaessa lainsäädännössä tehtäväperusteisesti tietyille toimijoille.**
- 4. Asemanhaltijaa ei määritetä lainsäädännössä eikä asemanhaltijan tehtäviä erikseen osoiteta toimijoille, vaan asemanhaltijan EU-asetuksen mukaisten tehtävien hoitamiseen puututaan tarvittaessa tapauskohtaisesti valvonnan keinoin.**

4. Mikä on näkemyksenne etenemisevaihtoehtoista 1? Millaisia vaikutuksia tällä etenemisevaihtoehtolla olisi?

Mikä tahansa vaihtoehtoista valitaan, olisi näkövammaisten opastaminen määrättyä asemanhaltijan tehtäviin samoin kuin näkövammaisten matkustajien opastaminen.

Eli taho, jonka vastuulla on asema alueen lattiapinnoista huolehtiminen on myös vastuussa näkövammaisten lattiaopasteista.

Sama taho, joka vastaa laiturialueiden ja ulkotilojen pinnoista olisi vastuussa myös näkövammaisten opastavista noppakiviraidoista ja ohjaavista merkinnöistä laiturilla.

Näkövammaisten staattisista opasteista, kuten pistekirjoitusmerkinnät ja kohokartat tulisi olla samalla vastuutaholla, jolle kuuluu aseman staattiset opasteet.

5. Mikä on näkemyksenne etenemistavasta 2? Millaisia vaikutuksia tällä etenemistavalla olisi?

-

6. Mikä on näkemyksenne etenemistavasta 3? Millaisia vaikutuksia tällä etenemistavalla olisi?

-

7. Mikä on näkemyksenne etenemistavasta 4? Millaisia vaikutuksia tällä etenemistavalla olisi?

-

8. Puuttuuko arviomuistioluonnoksesta näkemyksenne mukaan jokin etenemisvaihtoehto? Miten arvioitte sen vaikutuksia verrattuna arviomuistiossa esitettyihin etenemisvaihtoehtoihin?

-

9. Haluatteko täydentää tai korjata arviomuistioluonnoksessa asemanhaltijan lakisääteisten tehtävien valvonnan nykytilasta tai muutostarpeista esitettyä?

-

10. Onko teillä muita kommentteja, jotka toivotte huomioitavan muistiossa kuvattujen asemanhaltijan lakisääteisten tehtävien järjestämisessä?

-

Möttönen Markku
Näkövammaisten liitto ry